הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קצה

קצה חֲבוּרוֹת שֶׁאוֹכְלִים בְּהֶרְבֵּה מְקוֹמוֹת מַה דִּינָם. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א * [א]שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁאוֹכְלוֹת בְּבַיִת אֶחָד אוֹ [ב]בִּשְׁנֵי בָּתִּים, אִם מִקְצָתָן (א) רוֹאִים אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ וְאֵינָם מִצְטָרְפוֹת לְזִמּוּן, (ג) וְאִם לָאו אֵינָם מִצְטָרְפוֹת, (ד) וְאִם יֵשׁ שָׁמֶשׁ אֶחָד לִשְׁתֵּיהֶן (ה) הוּא מְצָרְפָן. (ו) וּכְגוֹן שֶׁנִּכְנְסוּ מִתְּחִלָּה עַל דַּעַת לְהִצְטָרֵף (ס) [א] יָחַד. [ג]יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאִם הָרַבִּים מְסֻפָּקִין בֵּין שְׁנֵי הַבָּתִּים, אֵינָם מִצְטָרְפִין (ח) * בְּשׁוּם עִנְיָן: **ב** [ד]אָכְלוּ מִקְצָתָן בַּבַּיִת * וּמִקְצָתָן חוּץ לַבַּיִת, אִם הַמְבָרֵךְ יוֹשֵׁב עַל (ט) מִפְתַּן הַבַּיִת, הוּא מְצָרְפָן: **ג** [ה]כָּל הַיְכָא שֶׁמִּצְטָרְפוֹת שְׁתֵּי

א ברכות נ׳ (ע״א). ב תוספות (שם ע״ב ד״ה ששם) וְרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שם ד״ה ב׳ חבורות) וְרא״ש (פ״ז סי׳ ל) וְתַרְבָּ רַבֵּנוּ יוֹנָה (לז: ד״ה גמ׳ אם) וְתִרְשָׁבָּ״ץ (ג: ד״ה הא) וְכֵן הוּא בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם (פ״ז ה״ה). ג רַבֵּנוּ יוֹנָה שָׁם. ד טור מֵהַיְרוּשַׁלְמִי דִּלְעֵיל. ה תוספות שָׁם עַמּוּד ב׳.

בַּאֵר הַיטֵב

א (ס) יַחַד. וְהוּא דִּכְסִיקְן קצ״ג סָעִיף ב׳ דְּאֵין צָרִיךְ הַכְנָסָה אֶלָּא סָגֵי בְּאָכְלוּ אַחַר קַדְּ בְּיַחַד, הַיְינוּ שֶׁאָכְלוּ בְּמָקוֹם אֶחָד, אַף עַל גַּב שֶׁאָכְלוּ כָּל אֶחָד מִכְּפָרוֹ מִכָּל מָקוֹם סְמוּכִים הֵם זֶה לָזֶה כְּדַרְכָּךְ שֶׁאוֹכְלִים בַּחֲבוּרָה אַחַת, אֲבָל כֵּאן מִירֵי שֶׁכָּל חֲבוּרָה יוֹשֶׁבֶת בְּמָקוֹם אֶחָד בְּגוֹן מִפְּנֵי לְפָנֵּה וּכְנָה אָמְרִינַן לְצֵיל שֶׁאֵין חִיּוּב זִמּוּן בָּזֶה אֶלָּא מִשּׁוּם הַדְּרַת מְלֵה, וְכָאן מִירֵי מֵחִיּוּב לְזַמֵּן בְּיַחַד, כְּגוֹן אִם אֵין שְׁלֹשָׁה בְּמָקוֹם אֶחָד אוֹ לְצֹרֶךְ עֲשָׂרָה, בָּזֶה בְּצִינְן תְּנַאִים הַכְּתוּבִים כָּאן. טו״ז (סק״א) עַיֵּן שָׁם: (ג) **רְשׁוּת הָרַבִּים.** לְאוֹ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מְצַפְּצוֹת וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ כָּל מֶה שֶׁיִּכּוֹל, הַן בְּרָכָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם. וּכְאֵלֶּה רַבָּה הַבִּיא (סק״ה) דְּבָרִי הַפֹּגֵן אַבְרָהָם וְכָתַב דְּמִפִּיקְן קפ״ח (ס״ו) דְּאִם סָעָה חוֹזֵר לְרֹאשׁ מִשְׁמַע קְצָת הָכִי, עַיֵּן שָׁם:

א [א] יַחַד. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בַּ״ח (קצ״ד ס״א) דְּשָׁכַח לְאוֹ דַּוְקָא, אֶלָּא הוּא הַדִּין הַדּוֹמֶה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

זו. (י) וְיֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁפּוֹרְרִים דַּאֲפִלּוּ דִּמְן הַתּוֹרָה חַיָּב לְבָרֵךְ אוֹתָם, מִכָּל מָקוֹם אֵין מְעַכְּבוֹת זו אֶת זו, וּלְפִיכָךְ מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְבָרֵךְ כָּל הַבְּרָכוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִקְרוֹא לְבָקִי שֶׁיּוֹצִיאוֹ בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן, צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל כָּל פָּנִים בִּרְכָּה שֶׁיּוֹדֵעַ אוֹתָהּ. (יא) וּלְעִנְיַן דִּינָא אִם אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה דְּחִיּוּב בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁלּוֹ הוּא מִן הַתּוֹרָה, יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּשִׁיטָה זו וּלְבָרֵךְ אוֹתָהּ:

א (א) **רוֹאִין אֵלּוּ וְכוּ׳.** אֲפִלּוּ כְּשֶׁאוֹכְלִים כָּל אַחַת עַל שֻׁלְחָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ: (ב) **מִצְטָרְפוֹת לְזִמּוּן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אִם יִרְצוּ (ס) יְכוֹלִין לְהִצְטָרֵף וּלְהוֹצִיא אֶחָד אֶת כֻּלָּם בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן: (ג) **וְאִם לָאו וְכוּ׳.** אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵם בְּבַיִת אֶחָד, וַאֲפִלּוּ אִם נִכְנְסוּ מִתְּחִלָּה עַל דַּעַת לְהִצְטָרֵף יַחַד: (ד) **וְאִם יֵשׁ שָׁמֶשׁ.** הַיְינוּ (ס) אֲפִלּוּ אֵינוֹ אוֹכֵל כְּלָל: (ה) **הוּא מְצָרְפָן.** הַיְינוּ אֲפִלּוּ (ג) הֵם בְּשְׁנֵי בָּתִּים וְאֵין רוֹאִין אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ: (ו) **וּכְגוֹן שֶׁנִּכְנְסוּ וְכוּ׳.** מְפֹרָשׁ הַמְחַבֵּר (ד) מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ בַּיִת אֶחָד וְרוֹאִין זֶה אֶת זֶה, גַּם כֵּן לֹא מְצָרְפֵי שְׁתֵּי הַחֲבוּרוֹת יַחַד אֶלָּא אִם כֵּן כְּשֶׁנִּכְנְסוּ מִתְּחִלָּה עַל דַּעַת זֶה. (ה) [א]אֲבָל הָרַבָּה אַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ דִּבְבַיִת אֶחָד לֹא בָּעִינַן כְּלָל שֶׁיִּכָּנְסוּ מִתְּחִלָּה עַל דַּעַת זֶה, וּבְכָל שֶׁרוֹאִין זֶה אֶת זֶה בִּלְחוּד אוֹ אֲפִלּוּ בְּאֵין רוֹאִין זֶה אֶת זֶה וְיֵשׁ שָׁמֶשׁ בֵּין שְׁתֵּי הַחֲבוּרוֹת, סַגֵּי לְעִנְיַן צָרוּף, וְכֵן דַּעַת הַגְּרַ״א בְּבֵאוּרוֹ וּבְשְׁנוֹת אֲלִיָּהוּ (פ״ז מ״ה) עַיֵּן שָׁם: (ז) **רְשׁוּת הָרַבִּים וְכוּ׳.** כְּתַב הַטַּ״ז (סק״ב), לְאוֹ דַּוְקָא רְשׁוּת הָרַבִּים מַמָּשׁ שֶׁהוּא רָחָב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת, דְּהוּא הַדִּין כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁבִיל הַיְחִיד מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם. וְאָפְשָׁר דְּדַוְקָא כְּשֶׁהוּא קָבוּעַ גַּם בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים [אֲלִיָּה רַבָּה (סק״ב)]: (ח) **בְּשׁוּם עִנְיָן.** הַיְינוּ אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵן רוֹאִין זֶה אֶת זֶה וְיֵשׁ שָׁמֶשׁ הַמְשַׁמֵּשׁ לִשְׁתֵּיהֶן: **ב** (ט) **מִפְּתַן הַבַּיִת.** דְּהוּא רוֹאֶה אֵלּוּ וְאֵלּוּ (ו) וְהֲרֵי לֵיהּ כְּמִקְצָתָן רוֹאִין זֶה אֶת זֶה:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (ס״ב) כתב שנכנסו בסתם אינן מצטרפות אפילו רואים אלו את אלו והם בבית אחד ושמש אחד לשתיהן, שהרי אינן מצטרפות לזימון אלא א״כ קבעו בשלחן אחד לאכול יחד שאז נחשבים כגוף אחד וברכה אחת לכולם וכאן כל חבורה היא לעצמה, משא״כ כשנכנסו ונחלקו לב׳ חבורות על דעת להצטרף לברכה אחת הרי זה כאלו נכנסו ונתחברו בחבורה אחת שעיקר החיבור והצירוף הוא הכוונה להתחבר.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

חֲבוּרוֹת, צָרִיךְ שֶׁיִּשְׁמְעוּ שֶׁתֵּיהֶן דִּבְרֵי הַמְבָרֵךְ (י) בִּרְכַּת (ג) זִמּוּן (ד) (יא) בְּבֵאוּר. הַגָּה: וּשְׁאָר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן יְבָרֵךְ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ. אֲבָל אִם יִרְצוּ שֶׁהַמְזַמֵּן יוֹצִיא כֻּלָּם, (יב) צְרִיכִים שֶׁיִּשְׁמְעוּ כָּל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, דִּבְלָא זֶה לֹא יָצְאוּ כְּלָל (דברי עצמו):

קצו מִי שֶׁאָכַל דְּבַר אִסּוּר אִם מִצְטָרֵף לְזִמּוּן. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א אָכַל (א) דְּבַר אִסּוּר, ב אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו, (ב) וְאֵין מְבָרְכִין עָלָיו (ג) לֹא (ד) בַּתְּחִלָּה ג וְלֹא (א) [א] בַּסּוֹף: ב ד אִם אָכַל (ה) דְּבַר אִסּוּר בְּמָקוֹם

א בְּרָכוֹת מ״ה (ע״א). ב שָׁם מ״ז (ע״ב). ג הָרַמְבַּ״ם (פ״א הי״ט) וְהָרַשְׁבָּ״א (מה. ד״ה מתני׳). ד רַבֵּנוּ יְרוֹחָם בְּשֵׁם הָרָמָ״ה.

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (קצ״ד סק״א) שֶׁנִּסְתַּפֵּק בִּשְׁנַיִם שֶׁאָכְלוּ וְהַשְּׁלִישִׁי שָׁתָה רְבִיעִית וְאַחַר כָּךְ שָׁכַח אֶחָד וּבֵרַךְ, אִם רַשַּׁאי הַשְּׁלִישִׁי שֶׁאָכַל לְזַמֵּן עַל אוֹתָן שְׁנַיִם אוֹ כֵּיוָן דְּרַק אֶחָד חַיָּב בְּזִמּוּן לֹא, וְכֵן מִסְתַּבֵּר עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעַיֵּן לְקַמָּן (קצ״ו) [קצ״ז] (באר היטב סק״ב) דְּאִם זֶה שֶׁשָּׁתָה רְבִיעִית בֵּרַךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, שׁוּב לֹא יוּכַל לְזַמֵּן עִמָּהֶם עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (שם) דְּבַעֲשָׂרָה אִם שָׁכְחוּ שְׁלֹשָׁה וּבֵרְכוּ, אַף עַל פִּי כֵן מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם נְבָרֵךְ אֱלֹהֵינוּ כִּדְלְקַמָּן בְּאָכַל יָרָק (סי׳ קצז ס״ב) עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת פָּנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן ו׳ דְּבַעֲשָׂרָה אִם אֶחָד בֵּרַךְ לְבַד, אִינְהוּ מְזַמְּנִים בְּשֵׁם וְנָפְקֵי בְּזִמּוּן דִּידֵיהּ וְאִיהוּ לֹא נָפַק. וְעַיֵּן שָׁם דְּמַשְׁמַע קְצָת מִדְּבָרָיו דְּדַוְקָא בְּכְהַאי גַּוְנָא, אֲבָל אִם אֶחָד מֵהֶם נִצְטָרֵף לְזִמּוּן וּמִכָּל שֶׁכֵּן אִם שְׁלֹשָׁה מֵהֶם בֵּרְכוּ בְּזִמּוּן שׁוּב אֵין מִצְטָרְפִין לַעֲשָׂרָה לְבָרֵךְ בְּשֵׁם וּדְלֹא כְּאֵלִיָּה רַבָּה, שֶׁהֲרֵי מַסִּיק שָׁם עַל הַבֵּית יוֹסֵף סִימָן קצ״ג (ד״ה ומ״ש וכן) בְּפֵרוּשׁ הַתּוֹסֶפְתָּא (פ״ה ה״כ) שֶׁהֵבִיא הַטּוּר (שם) וְשָׁם אִיתָא שֶׁכָּתַב, אֲבָל אִם אֶחָד מֵהֶם קָדַם וְזִמֵּן בִּשְׁלֹשָׁה אוֹ בֵּרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן לְעַצְמוֹ אֵין הָעֲשָׂרִים נֶחֱלָקִים, דְּאוֹתָן שֶׁעִמּוֹ אֵין יְכוֹלִים לְזַמֵּן בְּשֵׁם כֵּיוָן שֶׁהוּא קָדַם וְזִמֵּן פָּרַח זִמּוּן מִנַּיְיהוּ, עַד כָּאן לְשׁוֹן הַבֵּית יוֹסֵף, וְעַל זֶה כָּתַב הַפָּנִים מְאִירוֹת וְלֹא זָכִיתִי לְהָבִין דְּבָרָיו בְּמָה שֶׁכָּתַב אִי בֵּרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן לְעַצְמוֹ כו׳ דְּלֹא גָּרַע מֵאָכַל עִמָּהֶם עָלֶה שֶׁל יָרָק כו׳ עַיֵּן שָׁם, מַשְׁמַע דַּוְקָא בְּהַךְ גַּוְנָא שֶׁכָּתַב הַבֵּית יוֹסֵף שֶׁבֵּרַךְ לְבַד פָּלֵיג, אֲבָל לֹא בְּאִידָךְ גַּוְנָא שֶׁאֶחָד בֵּרַךְ בְּזִמּוּן, וְכֵן בְּסוֹף דְּבָרָיו כָּתַב כֵּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל וְצָרִיךְ עִיּוּן כֵּיוָן דִּלְדַעַת הַבֵּית יוֹסֵף בְּכָל גַּוְנָא אֵין מִצְטָרֵף:

א [א] בַּסּוֹף. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת בַּ״ח הַחֲדָשׁוֹת (סי׳ א) שֶׁהֶעֱלָה גַּם כֵּן לְבָרֵךְ לְבַסּוֹף וְאֵינוֹ מְנָאֵץ, וַאֲפִלּוּ מִצְוָה אִיכָּא, וּבְקֻנְטְרֵס אַחֲרוֹן מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם. וְשָׁם בְּהַגָּ״ה (בשו״ת) בְּשֵׁם גָּדוֹל אֶחָד בְּמִי שֶׁנָּדַר אוֹ נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל אֵיזֶה דָּבָר וְעָבַר וְאָכַל, חַיָּב לְבָרֵךְ לְבַסּוֹף, אֲבָל בַּתְּחִלָּה שֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל, שֶׁבִּשְׁעַת בְּרָכָה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת אִסּוּר, עַל כָּל פָּנִים אֵין לוֹ לְבָרֵךְ עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בַּאֵר הֵיטֵב בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת בְּאֵר עֵשֶׂק, עַיֵּן בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם מִתְּשׁוּבַת בֵּית יְהוּדָה וְהוּא בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן (כ״ג) [כ״ב], וְעַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ (סי׳ י) וּבִשְׁאֵלַת יַעְבֵּ״ץ (ח״א) סִימָן מ״ה. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן ס״ג בְּפָנִים מַסְבִּירוֹת לַאַגָּדָה בְּשַׁבָּת דַּף קל״ט מִיּוֹם שֶׁפֵּרַשׁ יוֹסֵף מֵאֶחָיו וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּסוֹף תְּשׁוּבַת תַּשְׁבֵּ״ץ (ח״ד) בְּטוּר הַשְּׁלִישִׁי סִימָן כ״ט, וְעַיֵּן בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ד) בְּשֵׁם מוֹרוֹ זְקֵנוֹ הָרַב, שֶׁכָּתַב בְּהַגָּהוֹתָיו מִסֵּפֶר זִכְרוֹן מֹשֶׁה דְּאָמֵן וּבִרְכַּת הַזִּמּוּן שָׁוִים, וְאֵין עוֹנֶה אַחַר מִי שֶׁבֵּרַךְ עַל אֲכִילַת דְּבַר אִסּוּר כִּדְאִיתָא בְּתוֹסֶפְתָּא דִּדְמַאי (פ״ב הי״ד), אֲבָל כְּשֶׁהוּא דָּבָר שֶׁהָאוֹכֵל נוֹהֵג בּוֹ הֶתֵּר וְהַשּׁוֹמֵעַ נוֹהֵג בּוֹ אִסּוּר כְּגוֹן פַּת עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְכַיּוֹצֵא, יְכוֹלִים הַשּׁוֹמְעִים לַעֲנוֹת אַחֲרָיו אָמֵן שֶׁאֵין זֶה מְנָאֵץ, מִידֵי דַּהֲוֵי אַזִּמּוּן דִּמְזַמְּנִין עַל מִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר מִפַּת עוֹבֵד כּוֹכָבִים עַיֵּן שָׁם:

בַּאֵר הֵיטֵב

דַּוְקָא רְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁהוּא רָחָב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת, אֶלָּא אֲפִלּוּ שְׁבִיל הַיָּחִיד. ט״ז (סק״ב). וְעַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן קמ״ח מַה שֶּׁהִקְשָׁה מֵהַהִיא דְּמַכּוֹת (ו:), וְאֵין מִשָּׁם רְאָיָה. יַד אַהֲרֹן (הגב״י). וּבְנֵי הַחֻפָּה מִצְטָרְפִין בְּכָל עִנְיָן. ט״ז (סק״ג): (ג) זִמּוּן. אֲבָל בְּפוֹסְקִים מַשְׁמַע דִּצְרִיכִים לִשְׁמֹעַ כָּל הַבִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַיֵּן סִימָן קצ״ג סָעִיף א׳: (ד) בְּבֵאוּר. וְאִם אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, עוֹנֶה אָמֵן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן קל״ט (ס״ו):

א (א) בַּסּוֹף. כֵּן כָּתַב הָרַמְבַּ״ם פֶּרֶק א׳ דִּבְרָכוֹת (הי״ט). וְהָרַאֲבַ״ד הִשִּׂיג עָלָיו וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, טָעָה בָּזֶה שֶׁלֹּא אָמְרוּ אֶלָּא אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם, לוֹמַר שֶׁאֵין לָהֶם חֲשִׁיבוּת קָבוּעַ הוֹאִיל וְאוֹכְלִין דְּבַר אִסּוּר, אֲבָל בְּרָכָה תְּחִלָּה וָסוֹף לָמָּה לֹא יְבָרְכוּ הוֹאִיל וְנֶהֱנָה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב ט״ז (סק״א), וְהָרַאֲבַ״ד אֵינוֹ חוֹלֵק אֶלָּא עַל הָאוֹכֵל בְּשׁוֹגֵג, אֲבָל אִם אָכַל בְּמֵזִיד אֵינוֹ חוֹלֵק, וּפָטוּר מִבְּרָכָה עַיֵּן שָׁם. כָּתַב בִּתְשׁוּבַת בְּאֵר עֵשֶׂק סִימָן ק״ט אֲבָל מִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר מִסְּתָם יֵינָם, אֲפִלּוּ הָרַמְבַּ״ם מוֹדֶה שֶׁיְּבָרֵךְ עַיֵּן שָׁם. כָּתַב הַבֵּית יוֹסֵף (ד״ה כתב הרמב״ם) דְּהוּא הַדִּין בְּגָזַל חִטִּים וּטְחָנָן וַאֲפָאָן, אַף עַל פִּי שֶׁקְּנָאָן בְּשִׁנּוּי אֵינוֹ מְבָרֵךְ לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף עַיֵּן שָׁם, וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן) חוֹלֵק עָלָיו וּפָסַק דִּמְבָרְכִין עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן דִּקְנָאָהּ בְּשִׁנּוּי, וְכֵן יֵשׁ לְהוֹרוֹת דְּהָא בִּרְכַּת הַמָּזוֹן דְּאוֹרַיְתָא הִיא וּלְחֻמְרָא אָזְלִינַן. וְאֶפְשָׁר דַּאֲפִלּוּ גָּזַל לֶחֶם מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, דִּכְשֶׁאֲכָלָהּ כְּבָר קְנָאָהּ בְּשִׁנּוּי, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם). וְהַבַּאֵר הֵיטֵב אֲשֶׁר לְפָנַי, כָּתַב בְּשֵׁם הַמָּגֵן אַבְרָהָם דִּבְגָנַב חִטִּים וְעָשָׂה לֶחֶם

מִשְׁנָה בְרוּרָה

ג (י) בִּרְכַּת זִמּוּן. עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן ר׳ סָעִיף ב׳ דְּדַעַת הַמְחַבֵּר דְּבִרְכַּת זִמּוּן הוּא נְבָרֵךְ וּבָרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ, וְדַעַת הָרַמָ״א דְּדַוְקָא עַד גְּמַר בִּרְכַּת הַזָּן. וְכָל זֶה הוּא גַּם כֵּן רַק בִּמְקוֹם הַצֹּרֶךְ, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה יוֹתֵר נָכוֹן שֶׁיִּשְׁמְעוּ כָּל הַבִּרְכַּת הַמָּזוֹן מִפִּי הַמְבָרֵךְ וְהוּא יוֹצִיאָם בְּכָל הַבִּרְכַּת הַמָּזוֹן [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וְהַגְּרָ״א], וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קפ״ג סָעִיף ז׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס״ק כז): (יא) בְּבֵאוּר. וּבְדִיעֲבַד (ז) אִם לֹא שָׁמַע דִּבְרֵי הַמְזַמֵּן שֶׁאָמַר נְבָרֵךְ, רַק שָׁמַע לְהָעוֹנִים שֶׁעוֹנִים בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וְכוּ׳, מֻתָּר גַּם כֵּן לַעֲנוֹת עִמָּהֶם בְּיַחַד: (יב) צְרִיכִים שֶׁיִּשְׁמְעוּ וְכוּ׳. וִיכַוְּנוּ לָצֵאת:

א (א) דְּבַר אִסּוּר. אֲפִלּוּ (א) אֵין אִסּוּרוֹ בְּעֶצֶם, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהוּא אָסַר עַל עַצְמוֹ דָּבָר זֶה: (ב) וְאֵין מְבָרְכִין עָלָיו. וְהוּא הַדִּין (ב) שֶׁאֵין עוֹנִין אָמֵן עַל בִּרְכָתוֹ: (ג) לֹא בַּתְּחִלָּה וְכוּ׳. הוֹאִיל וּדְבַר אִסּוּר הוּא וְיֵשׁ עֲבֵרָה בַּאֲכִילָתוֹ, (ג) מְנָאֵץ אֶת ה׳ בְּבִרְכָתוֹ עַל זֶה, וּכְעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים י ג) ׳בֹּצֵעַ בֵּרֵךְ נִאֵץ ה׳׳: (ד) וְלֹא בַּסּוֹף. וַאֲפִלּוּ אִם אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה. וְאִם אָכַל (ד) בְּשׁוֹגֵג וְנִזְכַּר אַחַר אֲכִילָתוֹ, דַּעַת הַטַּ״ז (סק״א) וְעוֹד כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּבָזֶה יוּכַל לְבָרֵךְ בַּסּוֹף [וְהַיְנוּ אֲפִלּוּ לֹא אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה], דְּבָזֶה לֹא שַׁיָּךְ נִאוּץ, אֶלָּא דִּלְעִנְיַן זִמּוּן (ה) אֲפִלּוּ בְּשׁוֹגֵג אֵין לְזַמֵּן עַל זֶה, דַּאֲכִילַת אִסּוּר לֹא חֲשִׁיבָא קְבִיעוּת. אִם גָּנַב אוֹ גָּזַל חִטִּים וּטְחָנָן וַאֲפָאָן, (ו) יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁקְּנָאָן בְּשִׁנּוּי וַהֲרֵי הֵם שֶׁלּוֹ אֶלָּא שֶׁחַיָּב לְשַׁלֵּם לוֹ דָּמִים עֲבוּרָם, מִכָּל מָקוֹם אָסוּר לְבָרֵךְ עַל זֶה בֵּין בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה וּבֵין בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, (ז) דִּלְעִנְיַן בְּרָכָה דְּאִית בָּהּ הַזְכָּרַת הַשֵּׁם חֲמִיר טְפֵי וְתָמִיד הוּא בִּכְלַל נִאוּץ, (ח) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהוֹאִיל וְקָנָה יָכוֹל לְבָרֵךְ. וְדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן) דִּלְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אִם אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה, יֵשׁ לְהוֹרוֹת בָּזֶה שֶׁיְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן (ט) דְּהוּא דְּאוֹרַיְתָא וְיֵשׁ לְהַחְמִיר וּלְבָרֵךְ: ב (ה) דְּבַר אִסּוּר. וַאֲפִלּוּ אָכַל אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא בִּמְקוֹם סַכָּנָה כְּגוֹן מִפְּנֵי חֳלִי. וְהַטַּעַם דְּכֵיוָן דְּסַכָּנָה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (ז) אַף דְּמִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) לֹא מַשְׁמַע כֵּן, הוּא אָזִיל לְשִׁיטָתוֹ בְּסִימָן נ״ז סָעִיף קָטָן א׳, אֲבָל כְּבָר פָּסְקוּ הָאֵלִיָּה רַבָּה (סי׳ קלט סק״ט) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דין ברכו ועניתו ס״ב) וְעוֹד אַחֲרוֹנִים דְּלֹא כְּוָותֵיהּ, עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ב). וּמַה שֶּׁמֵּבִיא הַמָּגֵן אַבְרָהָם מִסִּימָן קל״ט (ס״ו) כְּבָר דָּחָה הָאֵלִיָּה רַבָּה בְּסִימָן קל״ט (סק״ט) עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ״ז (ס״ד) עַיֵּן שָׁם:

א (א) תּוֹסֶפְתָּא פֶּרֶק ב׳ דִּדְמַאי (הי״ד) כַּיּוֹצֵא בּוֹ לֹא יוֹשִׁיט כּוֹס יַיִן לְנָזִיר וְכוּ׳ וְעַל כֻּלָּן אֵין מְבָרְכִין וְאֵין מְזַמְּנִין עָלָיו וְאֵין עוֹנִין אַחֲרָיו אָמֵן. וּדְלֹא כְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה שֶׁהוּבְאָה בְּשַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה (סק״א) בְּשֵׁם גָּדוֹל אֶחָד, וּכְבָר הִשִּׂיג עַל זֶה גַּם כֵּן בְּסֵפֶר מָגֵן גִּבּוֹרִים (שלטי הגבורים סק״א): (ב) תּוֹסֶפְתָּא הַנַּ״ל: (ג) רַשִׁ״י מ״ז (ע״א) דִּבּוּר הַמַּתְחִיל הָא לָא חֲזֵי: (ד) הַיְנוּ אֲפִלּוּ דָּבָר שֶׁהוּא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה: (ה) ט״ז (סק״א) לְכֻלֵּי עָלְמָא, וְהַיְנוּ בֵּין שֶׁאָכַל לְבַדּוֹ אוֹ שֶׁכֻּלָּם אָכְלוּ בְּשׁוֹגֵג דָּבָר זֶה כְּאַחַת, לֹא חֲשִׁיבָא קְבִיעוּתָם קְבִיעוּת: (ו) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה כתב הרמב״ם), וְכֵן מַשְׁמַע בְּהָרֹא״שׁ לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם (פ״א הי״ט) [דְּאִי לָאו הָכִי לֹא מַקְשֶׁה עֲלָהּ הָרֹא״שׁ בְּפֶרֶק שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ סִימָן ב׳ מֵהַהִיא דְּהַגּוֹזֵל סְאָה חִטִּים טְחָנָהּ וְכוּ׳ (ב״ק צד.) עַיֵּן שָׁם], וְכֵן מַשְׁמַע בְּרַשִׁ״י מ״ז (ע״א) דִּבּוּר הַמַּתְחִיל הָא לָא חֲזֵי, דַּאֲפִלּוּ עַל יְדֵי שִׁנּוּי אֵין לְבָרֵךְ: (ז) וּכְסְתִימַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסִימָן תרמ״ט סָעִיף א׳, וּרְמָזוֹ רַמָ״א בְּסִימָן י״א (ס״ו) וּבְסִימָן תנ״ד (ס״ד) עַיֵּן שָׁם: (ח) מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן) בְּשֵׁם הָרַב הַמַּגִּיד (חמץ ומצה פ״ו ה״ז). וּבֶאֱמֶת לֹא נִזְכַּר שָׁם בְּפֵרוּשׁ אֶלָּא דְּיָצָא יְדֵי מִצְוַת מַצָּה, אֶלָּא דִּסְבִירָא לֵיהּ לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּהָרַב הַמַּגִּיד גַּם אַבְּרָכָה קָאֵי, מִדְּהָרַמְבַּ״ם שָׁם תָּלָה זֶה בָּזֶה. וְאֵינוֹ מֻכְרָח כָּל כָּךְ דִּסְבִירָא לֵיהּ לְהָרַב הַמַּגִּיד בָּזֶה כְּוָותֵיהּ, וְגַם אֶפְשָׁר דְּהָרַמְבַּ״ם גּוּפָא לֹא קָאֵי אַגָּזֵל וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים. אָכֵן בְּרַבֵּנוּ מָנוֹחַ (שם) נִזְכַּר בְּהֶדְיָא קֻלָּא זוֹ אַף לְעִנְיַן בְּרָכָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ב): (ט) [א] וּמַה שֶּׁלֹּא הֶעְתַּקְתִּי מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) לְעִנְיַן גָּזַל לֶחֶם, חֲדָא דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם גּוּפָא מִסְתַּפֵּקָא

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (ס״ב) העתיק דברי המג״א שאף שאינו מברך עליו בתחילה מברך אחריו ברכת המזון, שכשכבר אכלו הוא שלו ודמים הוא חייב לו, ואף שאכל באיסור, כיון שאחר האכילה יכול לפטור את עצמו בדמים שיהא מה שאכל שלו אין ברכתו אז ניאוץ.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah